

PROGRESUL

Abonamentul:

Pe un an 8 cor., pe jumătate de an 4 cor.
Pentru România și străinătate anual 10 cor.

Foaie socială-culturală. Apare în fiecare Sâmbătă.

Redacția și Administrația Nr. 817.
Telefon Nr. 36.

Lupta pentru viitor.

II.

Datinile ce le mai ține ici-colea societatea da astăzi sînt mai mult formalități externe; convingerile slăbesc din zi în zi... O mare pacoste aceasta pentru biata omenire și pentru progresul merit a ferici lumina prin apogeul său, pentru că ceice se alătură cu predilecție la ideile nesăbuite ale veacului nostru, cad jertfă *lăcomiei* dezastruoase... Seducerea ademenitoare se face cam așa:

De vrei să fi fericit, abandonează legea dzeiască, — cătușa incomodă, că doar' imboldul innăscut în noi deja, ne mină cu zor la fericire. Fericirea nu o căuta dincolo de mormînt, nu în cer; ci aici pe pămînt. Nu cerca fericire prin idealism, ci prin realism; nu în plinirea datorințelor, ci în gustarea cît mai multă a plăcerilor. Devremece însă plăcerile se cîștigă cu banul, — banul să fie dar' ținta întregii tale trude. „Post mortem nulla voluptas“.

Subt astfel de influințe, dispăre demnitatea omenească, și locul ei îl ocupă instinctul. Egoismul stîrpește din om însuflețirea; ear stăpînirea banului deșteaptă în om plaga veninătăii urite. Și cînd privim în jur de noi, ce vedem alta decît numai și numai nizuințe întru validitatea individului.

Și vor mai dăinui încă aceste mizerii

pănăce cultura religioasă nu va prinde rădăcină afunde în toate păturile sociale.

Tolstoi scrie fiului său: „...*una îți doresc din toată inima, fie și tuturor oamenilor: să înțelegi că omul fără religie e o creatură rea și nefericită. E necondiționat delipsă ca omul să-și creeze — dacă lipsește dintrînsul — o concepție a vieții conform doctrinelor religioase, și pe baza aceasta să-și raporteze eul față de toate existențele din lume. Aceasta ți-o recomand cu totdinadinsul, mai ales acum în timpurile noastre*“.

Orcă altă cultură, care nu are la bază filozofia lui Christos, nu va năbuși patimile din om; nu va putea face inteligibilă axioma: „*Să iubești pe deaproapele tău ca însuși pe tine*“. Fără dragostea reciprocă va poțigni progresul.

Din o cultură ateistă urmează în mod logic blasfemia lui Voltaire: „*Vă recomand ură față de tot neamul omenească*“; sau a lui Nietzsche: „*Nu există păcat nici virtute... Fidelitatea, dragostea, bunătatea, patriotismul, religia... sînt tot invenții de-a oamenilor slabi*“.

Eată la ce concluziuni ajung prin ateism cei mai celebri reprezentanți ai culturii moderne de azi.

Viața socială e saturată cu astfel de principii, prielnice comodităților și aplicărilor rele din om. Francmazonismul cu teoriile sale „*humanitare*“ binesunătoare; socialismul se-

ducător ce slujesc alta decît intereselor individuale pe contul binelui?... Nu-mi permite timpul nici spațiul a mă ocupa aici mai în detalii cu aceste chestiuni sociale; dar trebuie se ating totuși că motivul cel mai de seamă, ca producător al neorînduvelor sociale, e *necredința*, sau pestetot îndoielnicia în ale credinței.

Dar să nu desperăm! Nu e pierdut totul. Tabăra lui Christos e puternică încă; ostașii lui sînt încă însuflețiți pentru apărarea bisericii sale. „*Porțile iadului nu o vor învinge*“.

„*Alias vidi ventos*...“

Să ne nizuim și noi (clerul român) din toate puterile a ne însuși o cultură necesară (a minții și a inimii) pentru a putea fi un sprijin bun celorce asudă pentru biruința bisericii lui Christos, — pentru binele obștesc. În lupta noastră să ne alipim neșovăitori — chiar și prin jertfire de sine — la partea unde e adevărul și dreptatea. Activitatea noastră să fie o carte deschisă din care toți se poată citi și învăța. Să stimăm convingerile fiștecării, iubind și pe cei de principii contrare cu noi. În dispute și capacitări să nu pierdem din vedere principiul: „*amicus personae, inimicus causae*“. Totdeauna impunem însă mai mult prin o viață potrivită principiilor pe cari le profesăm, decît prin dispute și combateri, fie acelea cît de reușite. Latotcazul, însă, să fim înarmați și pregătiți cu toate armele științei adevărate, ca nucumva la ocaziuni pro-

FOILETON.

Messina și Reggio.

Despre teribila catastrofă întimplată în aceste ținuturi și orașe cu aceleași nume, au adus ziarele știri amănunțite și inspăimîntătoare, încît nu mă voi ocupa acum de ele; cred însă că fac un serviciu cauzei fraților noștri Italiani, dacă voi da vre-o cîteva date geografice și istorice, referitoare la aceste ținuturi, cari au fost de o frumusețe de neînchipuit — adevărat rai pămîntesc — și cari astăzi sînt prefăcute în ruine! Despre frumusețea acestor ținuturi a ajuns proverbială zicala „*qui fii Messina qui fii Napoli*“, deoarece toți cîți vād aceste localități au o presimțire de catachismul, pe care dintr'un moment într'altul îl pot aștepta din partea Entnei, Stromboli și al Vesuviului.

Terenul vulcanic, pe care stau orașele Messina și Reggio, era fatal să prefacă aceste ținuturi în grămezi diforme de ruine, și actuala catastrofă nu este cea dintăi care a devastat cu totul aceste localități!

Încă din antichitate navigatorii aveau o spaimă a trece strîmtoarea Messinei, deoarece în partea calabreză se găsește „*Scylla*“, ear în partea siciliană „*Charybda*“. Ambele aceste vârtejuri, fiind în legătură subterană cu răsflătoarele acestor vulcane, au fost deajuns ca la o erupțiune subterană a acestora, să zgudue, atît pămîntul din

temelii, cît și apele mării din strîmtoare, ca să nimiciască astfel într'o clipă, tot ce munca omenească a putut îngrămădi în decurs de miș de ani!

Messina, la picioarele munților *Peloritani*, încunjurată în semicerc de stînci cu vîrfuri crestate, pe un teren înclinat spre mare, de o adevărată frumusețe cerească, ocupă rangul al douăle între localitățile Siciliei, și totodată unul dintre cele mai însemnate orașe industriale ale Italiei. Portul putea primi o mie de vapoare, fiind unul din cele mai frumoase, mai sigure, și mai încăpătoare din lume, format de o limbă de pămînt înaintată în mare, care înlezna vapoarelor a se refugia în timp de furtună. De aci se și explică tenacitatea Sicilianilor de a reconstrui acest oraș în atîtea rînduri după atîtea cutremure și inundații.

După teribilul cutremur de pămînt din 1783, orașul actual a fost reconstruit; avea patru suburbii, piețe frumoase, străzi late și pavate, cu fontini, biserici imposante și palate elegante. Bulevardul „*Corso Cavour*“ despărțea orașul în două; în partea maretină și cea deluroasă. Pe lîngă acest bulevard se mai găsiu două străzi paralele de 2 Klm. lungime, *via Garibaldi* și *Vittorio Emanuele*, de unde se înfățișează spectatorului cea mai frumoasă priveliște, atît spre țermul calabrez, cît și spre partea ridicată a orașului. „*Piazza del Duomo*“ era ornată cu fontina de marmoră (opera sculptorului Montorsoli), ear pe „*piața Annunziata*“ se găsia monumentul lui „*Don Juan de*

Austria“ (1572). Dintre cele 80 biserici pe cari le avea orașul, a fost și catedrala, care datează de pe timpul *Normanilor*; ea avea o fațadă de marmoră, cu portal frumos, cu colonne antice din granit egiptian și mozaic, din secolul al 14-lea. Alte biserici mai însemnate erau: „*San Francesco*“ și „*San Gregorio*“, cari au fost pe timpuri mănăstiri, cu picturi de-ale lui *Rodriguez* și ale altor mătstri ai școalei siciliene (secoli 16 și 17). Dintre clădirile publice cele mai însemnate erau: palatul municipal, spitalul (din secolul al 16-lea), hala, muntele de pietate, întrepozitele de cereale, teatrul cel uou (cel mai mare din Sicilia), otelul „*Trinacria*“, palatele *Brunaccio* și *Grano* etc. Populația actuală a fost de peste 150.000, dintre cari 75.000 au perit cu ocaziunea cutremurului de pămînt, ear cei scăpați, parte sînt răniți, parte nebuni de spaimă și suferințe.

În fabricile acestui oraș se fabricau mulinuri, pinză și stofe de mătasă, lucrări de mărgean, precum și esențe de lămîi și portocale. Pescuitul era încă una din cele mai însemnate ocupații ale populației. De cea mai mare importanță comercială însă a fost mișcarea maritimă a portului Messinei, în care anual intrau și ieșiau peste 5000 vapoare. Articolele importate constau din cereale, făină, țesături, bumbăcării, cărbuni pei brute, pești, fer și oțel, și articole de coloniale. Exportul principal se făcea cu: lămîi și portocale, vin, sare de lămie, esențe, migdale, nuc și alune.

vocatoare și neîncunjurabile prin tăcere să apărăm cașicum am aproba oarecum și noi ironia făcută pe contul religiei. Ar fi aceasta o tradare vădită a cauzei. »*Tot celce mă va mărturisi pe mine înaintea oamenilor, mărturisi-l voi și eu înaintea Tatălui meu din ceruri...*«

În popor se propagăm cu însufletire principiile sublime a învățăturilor lui Christos în originilitatea lor curată și în adevărul lor senz. Cu acestea vom netezi cărările prin care evoluția își face cursul său încet, dar sigur. Vom apropia astfel sosirea viitorului visat, când toată lumea va fi străbătută de adevărul: »*Cercați mai întâi împărăția lui Dumnezeu, și dreptatea lui, și toate celelalte (bunăstare, îndestulare, fericire) vi-se vor adauge vouă.*«

Aurel Popovici.

Dela Sate.

Domnule Redactor! Nu mă mai lasă inima să tac, când văd, acum la bătrânețe, cit de prăpădit a ajuns să fie satul nostru. S'au schimbat vremile și pace, și-ți vine să crezi că sintem la sfârșitul veacului. Mai cu seamă acum eara remin în-glezniț când văd ce se petrece aici la noi. Până mai ieri-alaltăieri nimeni nu vorbea de alta decât de alegerea de popă. Numai auzial pe citeunul zicind: Să-mi tai »gușa« dacă n'o ajunge popa cutare la satul nostru macăr să cadă în coate și 'n genunchi al dela drumul mare, tot noi învingem! Măi! dar că nu-l măi zăuit decind o ținut o predică, m'or luat fiorii nu altă! Mi-se ridică păr'u'n creștet. Dela alții ce stăteau înaintea birtului la turvin*) am prins cu urechea: Cit om putea, nu ne lăsăm pe ei, căci îi tare învățat și ne putem fali cu el. Ei se țin la curaj cu răchia, dar noi cu omenia. Și vom învinge! Nici n'ai făcut 10 pași și ear de popă se vorbea. Acum nime nu măi vorbește de asta, și alegerea de popă a trecut ca o poveste. Dar dacă te duci la comandă ca să știricești ce-i mai de nou, ori te duci în vecini ca să-ți măi treacă vremea, n'auzi frate de alta vorbindu-se decât de nunți. Cutare, ice Moș Pau, își mărită fata după copilu lu — zi-l pe nume. Dar n'o ia și pace ice dodă Măria, macăr se remină neînsurat. O el pre aita o ajuns?

La fintină numai vezi, că s'or întilnit două mueri și vorbă și iar vorbă, turvin peste turvin: Dar nu-i bună soroo! O n'ai văzut că nu-i place să lucre? Fuge de sapă ca dracu de tămîne — Fică dragă, nu-ți face păcate, respunde aialaltă, au luat-o oamenii nainte că-i urit de lucru. Dar n'ai

*) taifas, divan.

Orașul avea: o universitate, cu 4 facultăți, un colegiu al artelor frumoase, și mai multe colecțiuni științifice; un seminar, liceu, gimnaziu, colegiul Alghieri, școala politehnică, Academia peloritana, și mai multe institute de binefacere. Aici măi era: sediul unui arhiepiscop al perfecturii, al Curții de apel, al tribunalului de comerț, al capitanatului de port, al altor autorități civile și militare și al mai multor consulate.

Puncte frumoase în împrejurimi sînt: »*Campo santo*«, *Mănăstirea călugărilor Capușini*, deasupra orașului măi cu seamă farul »*Torre del faro*« cu o priveliște majestoasă.

Orașul Messina se numia în anticitate »Zankle«; a fost construit la 740 înainte Christos de coloniști din orașul Naxos și din Euboia. La 295 în. Chr. ocupă Anaxilas orașul și-l numi »*Messana*«; la 466 în. Chr. se introduse constituția republicană. Prin comerț și industrie orașul se dezvoltă din an în an, și pe la anul 396 în. Chr. fu ocupat și distrus de Cartagineni. Dionisus reconstrui orașul, dar după scurt timp căzu în mîna lui Agathocles, pînăcînd la anul 282 în. Chr. un grup de Mamertini ocupară orașul. Ei însă, fiind pirați, au fost cauza primului război punic. După terminarea acestui război Messina căzu în stăpînire Romanilor, și rămase pînă la desființarea imperului roman de apus; la 831 d. Chr. a fost ocupată de Saraceni, cari au fost izgoniți pe Normanii la 1071 d. Chr. Frederic al II. a con-

văzut cum a lucrat toată vara, și cum a îmblat cu boii, numai liciudă, puie'n ei să puie, că tot ala ei vine macăr să se prăpădiască lumea. Și așa una icf, una colo, cum zic, numai de nunți li vorba. Dar ce-am ajuns să văd, păcatele mele, acum la bătrînețe! Niște pișelei de 14-15 ani ice că vreu și ei să fic bărbați. Nici bine n'or gătat cu ac, sac, — la școală, și te pomenești că se însor. În sara de nunți cîntă lautașii de răsună satul și tot auzi strigînd: piva-piva! și țup-țup băloo! țup, și tot una-două poc-poc cu »răvoliu« de să spămîntă și cîntă satului. Mîne poimîne îi vezi pe al tineri cum plec anîndoi de mîna la socrie, ear peste o săptămîină numai te pomenești că mireasa o fugit! Ce măi poți zice acuma? Nu-l măi zăuit pe un doctor român, Dzeu să-i ajute, că-i tare bun amic. Așa am »givănit« cu el ca cu un frate. Din una în alta iaca că veni vorba și despre zăconu nostru dela însurat. Ice cătră mine: Moșule o și acuma să însoră copii la voi de 17-18 ani? Ce vorbești, domnule doctor? Cînd încheie 14 ani îi cu govie*). Fuge una, aduce alta, fugi și a doua, se duce la Răcășdie după a treia, și așa astăzi una mine alta. Doctorul atunci, mirat, dete din pămîni și-și 'neleștă mîinile — parcă-l văd și acuma — și zise: Moșule, așa nu-i altă, decât bătaia lui Dzeu pe voi. Părinții sînt dușmanii cei măi mari ai copiilor lor, pentrucă nu-i lasă să aibă parte de cea măi frumoasă vristă a vieții. Până is copil la școală — ice doctorul — au grijă, nici nu pot dormi ca lumea, dupăce or eșit din școală, atunci îi însoră. Și părinții aia proști cari cred că le fac bine copiilor, le strică și le zdrucează toată sănătatea. Pentrucă trebuie să ști, moșule, că omul crește și se 'ntărește pînă la vrista de 22-25 de ani. Dar cum dracu să se măi întărească oamenii aia, cari se însoră la 14 ani, cînd ei atunci își dau toată puterea. Și copii aia de 14 ani, trag scurta măi tîrziu. Pe unul îl vezi că tușește la 18-19 ani. O dat în oftică, și cînd vine primăvara s'o isprăvit cu el. Pe altul îl vezi galbăn ca ceara. Parcă l-ai scos din pămînt. Un frig, ori o ploae să-l prindă undeva, și s'a isprăvit cu el. Altul la vrista de 30 de ani te omoară cu vîitatul, ice că-l dor șălele de stă să pocniască, că-l străpunge prin toate oasele, și n'are nici 35 de ani, și-i cărunț ca un apostol. Apoi ce crezi, moșule, ce copii o să iese dela aia, care să însor de 14 ani? Niște prăpădiți și niște timpîți la cap, căci la 14 ani n'au nici mîinte dezvoltată, nici corpul, nici nimic. Atunci cum sînt ei în stare se facă copii voinici și deștepți, dacă ei is niște mucoși, cari nu știu nici Tatăl-nostru călumea. Ori al văzut tu, moșule, vre-un măr, ori vre-un păr, ori prun, cînd e de un an să facă poame? Ba așa ceva n'am văzut decind mis, Cocoane. Apoi vezi asta-i chiar curată bătaia lui Dzeu pe capul vostru, imi zise Doctoru. Nu-l măi zăuit cit oi trăi. Siiireacă lumē, dar scumpă-i învățatura!

Și de cite-ori se fac nunți la noi în sat, și aud

*) nevastă, balabustă...?

vocat aici parlamentul sicilian, în care au fost votate legile insulei. La 1282 aici și a luat începutul revoluția numită »*vecernia siciliană*«, precum și revoluția din 1674 contra dominațiunei spaniole. Dela această dată pînă la 1735 orașul a fost alternativ în posesiună franceză și spaniolă. O ciumă teribilă la 1743, cit și cutremurul din 1783 aduse orașul în ruine; ear la 1823 a fost devastat de o inundație teribilă. Revoluția din 1848 aduse orașul sub dominațiunea neapolitană; ear la 1860 acest oraș a fost ultimul punct de apărare al Napolitanilor; contra insurgenților lui Garibaldi, cari ocupară toată insula; dela această dată Messina face parte din regatul italian.

(Finea va urma).

Ilie Bogdanu.

Epigrame.

Defecte caută nenea Cula
La orșice făptură,
Ca omul care-și caută lula —
Și ea-i la el în gură.

Tu grecoriental cu fes...
Ce dai în mine tare?
Că nu 's biserică 'n Efes,
Să-ți faci un nume mare!?

Don Ramiro.

pocnin drevoaifele, și strigînd: țup băloooo, țup-țup să te țuc, totdeauna imi vin în mîinte vorbele doctorului, dar facă fiecare cum-ufi place, căci fiecare așa doarme dupăcum își așterne; eu și așa mă duc mîne-poimîne, că mis bătrîn, dar ei or vede. Poatecă al văzuț, d-le Redactor, ce biserică frumoasă ne-or făcut moșii și strămoșii noștri, dar ce folos dacă-i goală. Popa spune evanghelia cătră păreți și cătră sînți. Numai vre-o babă și vre-un moș, ca să se măi scuture de păcate înaintea morții, măi dă pela sînța biserică, și citiva oameni cînștiți și de omenie cari cîntă în strană, aialaltă is prin birturi cînd trage arîngu*) și bat cărțile de merge țandăre după ei. Ear feciorandrii, cari or ieșit din școală, s'or becherit, nu se măi tem nici de dascăl nici de părinți, nici la biserică nu se măi duc, și cînd bate arîngu și chiamă pe toți creștinii la biserică ca să se roage lui Dzeu, îi vezi pe uliți, tot uitindu-se pe, jos și scuihind printre dinți ca becherit. Dar ce se tot uit ei pe jos? Caut la mucuri de doan**) pe care le-o lăpădat Maxi pe jos. Vezi ce sămînță de oameni a răsărit pe la noi. Dar iartă-mă, d-le Redactor, căci măi multe nu-ți pot scrie acuma. Mă ocărăște baba, că nu mă d'o culc și stric oleiu, ice că am de gînd să mă fac vlădică de tot scriu atita. Deci trebuie să fac și pe voia ei. Alealalte ți-le-oi scrie altădată, nu măi să fim vii și sănătoși. X.

*) clopotul.

**) tabac.

IGIENĂ.

— Despre alimentațiune —

de

Dr. Gheorghe Crăniceanu.

XI.

Oțetul de vin este cel măi bun, pecind cel făcut din esență (sau cu acid sulfuric) este prea înepător la gust și la miros și e fără de aromă: Oțetul ajută întru citva digestiunea, dar cel de esențe rele poate fi chiar vătămător sănătății.

Pătrînjelul se pune numai în bucate măi bune de carne etc.; tot rar se întrebuițează și măraru, anume la castraveți murați. Hemei sau curpen sau sparanghel, ardei verde sau și roșu, cimbru și limba boulii (Anchuza) ca și a oaci (Plantago) se faec salată, apoi leuștean, păpădie, poibal (umbra epurului, spanac); Peperii galbini (zămăși) și verzi (lubenițe). Între fructe: zarzăre, corcodoșe, mere, pere, (și pădurețe), gutii, prune, cireșe, vișene, dude, fragi, sineure, căpșune, struguri, aguridă, porumbrele etc.; toate acestea sînt prea puțin nutritoare.

Nucile și alunele au valoare măi multă pentru oleul ce conțin. Afară de ulei de nucii, cu care mulți dreg bucatete în loc de grăsimē, românii măi fac unt de lemn și de sămînță de cinepă, de floarea soarelui, de jir în general însă întrebuițează untul de lemn (zaicin) de masline, în Moldova măi mult uloi. Unde a fost vorba de nutrire în Ardeal am văzut că restul dela oloi se numește jufă. În unele părți se pune mac-pe turte, cozonaci (colaci); mirodenie este și piperul ca și ardeii roșu, pisat sau bucatele, ce are defectul că irită stomacul și-l escită la beutură.

Aliment destul de nutritor, deși greu de mistuit sînt bureții, cari nutrese cam a zecea parte cit carnea; pecind răutatea fructelor este în consumarea lor în stare necoaptă, putrede sau în cantitate prea mare: la bureți trebuie să ne ferim ca să nu fie otrăvitori. Bureții suspecți să-i punem în sare înainte de a-i găti pentru mîncare, prin ceace otrăva eventuală își măi perde puterea sa.

Pește consumă mult săteanul român, cum se vede și pe la țiguri cit de mult este cumpărat; proaspăt este nelipsit la Bunavestire și Florii, ear cel ce nu-și poate cumpăra proaspăt se mulțumește și cu de cel sărat, fierț sau fript (la tavă) cu orez și cu unt de lemn, ceace este o recreațiune în acel post lung; cel sărat e totdeauna prea sărat și trebuie să stea cîteva ore în apă înainte de a fi fript, ori că să fierbe și astfel măi perde din sa ea ce conține. Unele soiuri de pește sînt aproape așa de nutritoare ca și carnea; cucii peștele este măi gras, cu atita este și măi nutritor, dar în același timp și măi greu de mistuit, nu însă atit de greu precum obicinuit se crede.

Raci nu prea mîncă țaranul, el îi vinde, și ar trebui să mîncească mulți pentru a-i da oareși care cantitate de hrană. Proverbul zice:

Cu un rac, tot sărac;
C'un chipic, tot calic.

Economie.

Chestii economice.

Studiind conștiințios progresul cultural al nostru, vom ajunge la dureroasa convingere, că progresul nostru pe acest teren e foarte modest, ear în comparație cu străinii vedem că tot îndărăt dăm, ca racul...

Cauza am mai indicat-o și într'alt articol, unde am arătat că noi zidim casa dela coș în jos, și pestetot programul nostru e a zidi fără program, de multeori zidim numai pe jumătate, ori și mai demulteori zidim numai — cu gura.

De rindul această vöesc a indica unele legi economice fundamentale, extrase din progresul cultural al străinilor în asemănare cu situația și priceperea noastră.

Incontestabil că interesul-vital al popoarelor e dezvoltarea și susținerea unui strat de agronomi, sîrguincioși, păstrători și destoinici, care să fie regeneratorul industriei, comerțului, științei și artei naționale.

Cum stăm noi?

Pănăcînd produce agronomul nostru un sac de cucuruz, el și consumă aita, ba de multeori consumă prin pomene, praznic etc. și mai mult; în ambele cazuri urmează o stagnare economică, deoarece recerînțele vieții crescînd mereu, fărănul nostru anevoie poate răzbi fără a se împrumuta, și astfel se nimicește înglodîndu-se mereu în datorii.

Dacă își restrînge consumul trebuitor, degenerază; căci fiind rău nutrit, și neavînd destui copii, ca brațe de lucru, sărăcește.

La posibilitatea de a-și mări productul, arareori se cugetă agronomul român. Eată de unde vine pedeca culturală a noastră, care ne va duce cu vremea la perire.

Despre aceasta ne putem convinge ușor resfoind Cartea funduară, și statistica care ne arată descreșterea uimitoare a populației din satele mai cultivate din Valea Cărașului.

Economiceste ce se întîmplă în acele sate?

Cite cînci, ori mai multe pungi, s'adună într'una, al cărei posesor e reprezentantul pseudoculturii, ear cei remași cu punga goală vegetează și degenerază într'o mizerie, cu năncunjurabilă ticăloșie morală (aprinderi, tăeri de cucuruz, de pruni, procese, jurămînt falz etc.), până se prăpădește.

Reprezentantul pungii mari se îngrijește să-și țină averea strînsă, prin sistemul de unu s'au doi copii, pe cari îi face "Domni", fără considerare, de sînt ori nu chemați la "domnie, deci cu — sau fără aptitudini pentru învățătură.

Ear din statistică cam știm, că cu nepotul, ori celmul cu strănepotul din a treia generație, s'a terminat și genealogia cite unuia dintre cei cu punga mare, ear un atare nepot-strănepot adeseori nu plătește decît o ceapă stricată și aceasta e: *cultura noastră*.

Valoarea unei turme de oi, de pildă, e egală cu numărul oilor multiplicat cu valoarea medie a unei singure oi; așa se poate calcula și valoarea intrinsecă a unui neam de oameni. Eată de unde vine vorba norodului: măcar *proști, dar mulți*...

Numărul vörbește o limbă pe care o pricepe și cel nepriceput, cu numărul nostru am cîntărit pănă acuma, dar să nu ajungem cu așa zisa "cultura noastră" o cantitate negligeabilă în cîntarul popoarelor!

Despre valoarea individului, altădată.

M. Rachitovanu.

Seara de anul nou în Cluj.

Reuniunea sodalilor români din Cluj a dat un concert, urmat de dans, în presara de anul nou în otelul "Biasini". Concertul și petrecerea au succes de minune, deși toate s'au făcut în pripă, aproape numai în decurs de 2 săptămîni. D-șoara *Căpușanu* a debutat pentru prima-dată în "Mi-a trimis badița dor" de I. Mureșanu; l-s'a recunoscut din partea publicului, că are o voce destul de frumoasă, care ar trebui cultivată. D-șoara *Mărioara David*, pe care am avut ocaziune să o ascultăm și de altădată, a secerat aplause frenetice, dinpreună cu dl *Leon Bancu* stud. univ. în "Stan și Florică", duet din opera "Moș Ciocirlan" a regretatului compozitor cav. de Flondor. "Răsunet" dela *Crișanu*, de Vidu, a plăcut deasemenea foarte mult publicului. A fost repetată. Tot asemenea și celelalte puncte din program au fost bine alese. La urmă însufletitul președinte dl *Eugen Pop-Păcurariu* mulțumește publicului pentru sprijinul moral și material. Arată cit de mult face îndemnul cu fața din partea păturei culte din Cluj, care se interesează și jertfește atît de mult pentru meseriași de aici.

Tinețimea universitară, spre lauda ei, deasemenea a fost reprezentată în mod vrednic. Și aici mi-s'a dat ocaziune să vad manifestîndu-se bunul și românescul nostru obicei de a fi cu toții la olaltă, domni și popor, dela vladică pîn' la opincă cum se zice. Între oaspeți am remarcat pe iubitorul nostru deputat dl *Dr. Alexandru-Vaida Voevod* cu doamna.

La mezul nopții s'a luat masa cunună. Dl președinte *Eugen Pop-Păcurariu* a ținut o cuvîntare, aruncînd o reprimire asupra anului trecut, apoi s'au stîns lămpile, simbol al trecerii în vecinicie a anului 1908, apoi iar s'au aprins: apariția anului nou în semn de speranță într'un viitor mai bun și mai fericit. În tot decursul mesei ne-a delectat isteța bandă, în cîntece românești, a lui Tacu, un fel de Căcoș ori Bîrcă al Clujului. Mai mulți tineri universitari ne-au făcut cunoscute melodiioasele cîntece, duioasele doine ale poporului român.

Nu pot să trec cu vederea însufletirea și interesul ce-l poartă dl președinte *Eugen Pop-Păcurariu* pentru toate manifestările culturale românești din Cluj, precum și sprijinul ce l-au dat meseriașilor pîn' *Hăfeșina* dimpreună cu universitarii români: dl *Leon Bancu*, *Nămes*, *Curta*, *Blaga*, *Peteanu* și alții. Petrecerea a ținut pănă pe la 5 ore dimineața, apoi dureri, dansatoarele și dansatorii au trebuit să se despartă, ducînd fiecare cu sine plăcute și scumpe suveniri.

Coresp.

Convocare.

Reuniunea pentru consumul de carne societate pe acți din Oravița își ține adunarea generală de constituire Duminică, la 24. Ianuar. a. c. în sala ospătării "Gambrius", la care sînt invitați toți acționarii.

Fundatorii.

CRONICA.

Erî a sosit între noi directorul artistic *Aurel P. Bănuț*, spre a înființa și în Oravița "un comitet filial" al Societății p. f. d. teatru rom.

Dela înveci neuitatul *Dimitrie Hașeganu* încoaci datina frumoasă a "praznicului" a fost cu desăvîrșire părăsită la intelectualii noștri: Mercuri, la Sf. Ion, fruntașul nostru *Dr. Ion Nedelcu*, iubitor de datinile noastre strămoșești, luîndu-și de patron al casei pe Sfîntul al cărui nume îl poartă, a "slujit praznicul", la care și-a invitat prietenii din localitate.

În mai multe seri hipnotiseurul *Neukom* dela Verșet a arătat și publicului nostru din localitate minunajie hipnotismului.

La *Biserica-albă* tineretul din burghezime a început să dea semne bune, înghetînd un clor nou, sub conducerea tehnica a cunoscutului dirigent de chor *Ristic* și sub ocrotirea morală a parohului lor *Sofrone Nedici*. Într'un ceas bun!

"Lupta" ne ceartă: dece am laudat și noi "Tribuna" și pe d-nul *Siegescu*, despre care am zis singurul cuvînt că — ca om — e om cinstit,

aruncînd "foaei" noastre "Progresul", numai așa peste umeri, învinuirea că "s'a amestecat unde nu-l ferbe oala", pecînd în daraverile lui (*Siegescu*) politice, pecînd întregă presa noastră națională l-a combătut, noi n'am zis niciun cuvînt.

Fie-ne permis, măcar suindu-ne pe scaun spre a putea vorbi cu On. "Lupta", că "foaea noastră soc. culturală" "Progresul" a fost improcesuată dungă și fără a se amesteca în politică; aeolo zice procurorul că "nu ne ferbe oala". Dar în cazul de față, cunoscînd bine pe d-nul *Siegescu*, originar din părțile noastre, "Progresul" nostru a reprezentat părerea tuturor oamenilor de bine, cari s'au indignat asupra obiceiului urit de a ataca pe cineva, ea cînele ce mușcă pe furis, cum a făcut și născocitorul povestei cu parapeul, ce a implut sufletele curate de indignare.

Mobilul sufletește care ne-a îndemnat să ne arătăm pe față bucuria că "Tribuna" a intervenit, repetăm: "cu cunoscute-i imparțialitate", în chestia personală a d-nului *Siegescu*, a izvorit din durerea ce am simțit-o și noi "cești din jurul Progresului", cînd tot un asemenea tufar ne-a fost atacat și pe noi, odată în "Lupta" și altădată în "Severinul". Întrebăm cu smerenie: n'ar fi vremea că nicio foae românească să nu mai publice asemenea atacuri personale fără iscălitura autorilor cari grăesc minciună și dau fuga în tușă?

La *Casina rom. din Lugoj* au fost aleși: Președinte: *Coriolan Brediceanu*, vicepreședinte: *Dr. Cornel Jurca*, advocat: *Dr. Nic. Ioanovici*, casier: *Eat. Barbulescu*, secretar: *Rom. Dimboi*, bibliotecar: *A. Onae*, econom: *T. P. Răcz*. Membri de comitet, ordinarî: *Dr. G. Popovici*, *Titu Hașeg*, *Dr. G. Dobrin*, *Dr. Stefan Petrovici*, *Dr. Val. Branisce*, *Ioan Boroș*, *Dr. Isidor Pop*, *Dr. Aurel Vălean*, protopop *George Popovici*, *Dr. D. Florescu*, *Dr. A. Ciupe*, *Izidor Chirița*. Suplenți: *Dr. Petru Maier*, *Mihail Gașpar*, *Ioan Ruji*, *Abel Boer*, *Nicolae Franț*, *Traian Gașpar*.

La *Petrovaselo* concert, teatru și joc la Sf. Trei-Ierurhi în sala otelului "Central".

"Reuniunea rom. de cîntări și muzică" din localitate are de gînd să dea și la zăpostire un concert și petrecere cu dans.

O trupă bună de teatru sîrbesc continuă a da reprezentății în "Burg" la *Biserica-albă*. Mercuri d. a. s'a dat "Omoria lui Tar-Lazar".

Directorul băncii "Plugarul" din Cacova, prietînul nostru *Ion Epure*, din *Greovaș* și-a serbat la Sf. Ion ziua numelui, la care au participat cu ridicata toți amicii lui din împrejurime, petrecîndu-se cu toții pînă după miezul nopții.

La 2. Februar. a. c. arangează clubul difetanților al Reuniunii de teatru și Casino din Oravița o reprezentăție teatrală. Venitul se va împărți între văduvele și orfanii nenorociților minerî dela *Reșița-Doman* și între victimele din Italia de sud. Se va reprezînta "Egy szellemes hölgy", "Kurmärker und Piccard", "Der Weg durchs Fenster" și la sfîrșit un tablou vivan "Petofi-a csárdában".

La 30 August 1898 s'a serbat iubileul de 50 de ani, ear acuma, la 7 Ianuar, comitetul parohial din *Ciclova rom.* a serbătorit cu demnitate iubileul de 60 de ani al preoției venerabilului lor părinte *Ion Petrovici*. După sf. Liturghie, întreg sătul, în frunte cu comitetul parohial, a mers la locuința iubilarului și prin rostul președintelui com. paroh. preot *George Runcanu* și-au arătat simțimintele de recunoștință, către marele lor binefăcător, care, pe lingă alte multe jertfe prețioase, a dat bisericeii sale, la altarul căreia a slujit cu credință 60 de ani, o fundațiune constătătoare din 20 jug. pămînt și 100 de acți. Sărbătoritul a primit, emoționat, urările de bine ale parohianilor săi. Bătrînul preot este dealtfel, și acum în etatea sa de peste 83 ani, destul de viguros. Îi dorim din inimă încă mulți ani cu bine! — Un parohian.

Poșta Redacțiunii.

Dr. M. Vladimirescu. În numărul viitor.

Editor-proprietar: *Gheorghe Jiahu*.
Redactor responsabil: *Alexandru Purgariu*.

Un pian de vînzare

la fotografu *J. Weimann Oravița-mont.*

MEGHIVÓ.

A KRASSÓI TAKARÉKPÉNZTÁR LUGOSON 29. évi rendes közgyűlését

1909. február hó 2-án d. u. 3 órakor tartja meg Lugoson, saját helyiségében, melyre a t. részvényesek ezuton meghivatnak.

Napirend.

1. Jegyzőkönyv hitelesítésére két részvényes tagnak kijelölése.
2. Az igazgatóság és a felügyelő-bizottság jelentése a lefolyt üzleti évről. Mérleg- és nyereség kimutatás előterjesztése és tárgyalása. A felmentvény megadása.
3. A tiszta nyereség felosztásának megállapítása.
Lugos, 1909. január hó 13-án.
4. Boldogult Janculescu Julian vezérigazgató özvegyének ellátása.
5. Nyugdíjszabályzat módosítás.
6. Három igazgatósági- és négy felügyelő-bizottsági tagnak három évre való választása.

A Krassói Takarékpénztár igazgatósága.

Kivonat az alapszabályokból:

10. §. „A közgyűlés szavazó tagjai a személyesen vagy képviselőleg megjelenő azon részvényesek, kiknek részvényei a közgyűlést megelőzőleg legalább 60 nappal a társaság részvénykönyvében nevükre vannak írva és csak annyiban, amennyiben ezek egészben vagy részben a közgyűlést megelőzőleg 3 nappal az intézet pénztáránál letétettek.

Vagyon	MÉRLEG-SZÁMLA		Teher	
Pénztárkészlet	103805	91	Részvénytőke	1000000 —
Váltótárca	5295959	39	Tartalékalap	1040904 30
Törlesztéses és kamatozó jelzálog kölcsönök	3331899	12	Árfolyam különbözeti alap	10000 —
Lombard előlegek és kézizálog kölcsönök	12034	—	Osztalékalap	30000 —
Értékpapírok	775935	56	Házértécsökkenési alap	12000 —
Adósok: Fedezett folyószámla követelések	647940	01	Nyugdíjalap	30667 84
Ingtatlanok	3819	62	Betétek	3656580 23
Szende-utcai intézeti ház	36000 —		Visszleszámítás	1695328 46
Király-utcai bérház	198929 39	39	Engedm. törl. jelz. kölcs.	2054308 12
Beszedések	6823	29	Hitelezők	593809 33
Hátralékos kamatok	38649	63	Betétkamat adó	7585 79
Átmeneti tételek	28349	88	Fel nem vett osztalék	280 —
Berendezés teljesen leírva	—	—	Átmeneti tételek	105507 55
			Tiszta nyereség	248174 18
	10485145	80		10485145 80

Veszteség	NYERESÉG- ÉS VESZTESÉG-SZÁMLA		Nyereség	
Betétkamatok	151388	07	Váltókamatok	357197 61
Visszleszámítási kamatok	99732	36	Törlesztéses és kamatozó jelzálog kölcsön kamatok	198639 35
Engedm. törleszt. jelz. kamatok	107698	66	Lombard és kézizálog kölcsön kamatok	2340 32
Nyugdíjalap kamat	1460	35	Értékpapír kamatok	31715 06
Tiszti fizetések és tiszteletdíj	24674	99	Folyószámlakamatok	62270 29
Üzleti és karbantartási költség	15495	34	Jutalékok és egyéb nyereségek	33288 27
Lakbér	3000	—	Ingtalan utáni jövedelmek	33041 57
Adó	41699	02	Nyereség áthozat 1907. évről	818 98
Betétkamat adó	15138	78		
Bélyegilleték	1007	36		
Leírások:				
Kétes követelések	4862 76			
Értékpapírok	4704 73			
Berendezés teljes leírása	274 85	34		
Tiszta nyereség	248174	18		
	719311	45		719311 45

Grünbaum Soma s. k.,
vezérigazgató.

Lugos, 1908. december hó 31-én.

Politzer József s. k.,
főkönyvelő.

A z i g a z g a t ó s á g:

Ifj. Deutsch Ignác s. k., elnök. Deutsch S. Ignác s. k., alelnök. Bäumer Zsigmond s. k. Bredician Coriolan s. k. Deutsch Bernát s. k.
Dr. Fényes József s. k. Hirschl Miksa s. k. Némel Phöbus s. k. Dr. Kóstás Gyula s. k. Uértes Lajos s. k.

A f e l ű g y e l ő b i z o t t s á g:

Hatieg Titus s. k., elnök. Kommergruber Zsigmond s. k. Klein Alfréd s. k. Tyroler Emil s. k.

Tiparul Tipografiei „Progresul“ N. Boldureanu, Oravița.